

ArbC/0067 (1)

Barcelona, 27 de desembre de 1983

Estimat amic,

Tenia el paper posat a la màquina per fer-te les quatre ratlles de reglament, quan m'ha trucat la portera per fer-me saber que havia arribat una carta de l'Argentina. Jo que em calço les sabates, baixo les escales i recullo el tradicional sobre a l'americana, amb les ratlletes blaves, indicatiu que es tracte d'un paper de l'amic Arbonès. En aquesta ocasió, però, és un paperet, el pretext de fer-me arribar el teu article "Colonitzats, tammateix", que has publicat a Regió 7.

El més curiós del cas és que avui ja havia tingut l'oportunitat de tenir-me-les amb tu, car he fet un dia de vacances que em quedava pendent i l'he aprofitat per anar a correus, recollir un paquet que el carter no em va voler pujar a cas i enviar-te, per fi, la primera tramesa de llibres ofèlios. Et seré franc, el problema més greu que tinc a l'hora de complir amb els teus encàrrecs és el més senzill: fer el paquet i portar-lo a correus. Aquí les estafetes obren els matins i m'és difícil d'anar-hi. A part que mai no sé com s'ha de fer un paquet amb llibres, si l'he de deixar obert, si l'he de tancar, els segells que hi he de posar... I tot per culpa de la gent de l'estanc de sota casa que no volen mai complicar-se la vida i quan els proposo una tramesa m'envien a l'estafeta, que és com aquell qui diu a la punyeta. Bé, el cas és que avui he aprofitat unes capsetes de cartró amb què la Caixa ens fa arribar les millors obres de la Literatura Universal (MOLU) -empresa per la qual has treballat, i molt-, i veurem què en surt. T'he enviat, de moment, Fugida en gris, de l'Isidre Grau, i Negra i consentida, del col·lectiu. Més endavant, si la cosa funciona, rebràs noves mostres de la nostra producció.

Llegeixo el teu article amb molt de gust i m'hi diverteixo. Jo, ara, en aquests moments, em sento completament incapaç d'escriure'n un amb el mateix to, cosa que fa uns anys sí que hauria fet. I comprenc perfectament que tu creguis que ho has de fer, i que t'indignis, i que et basquegis. Però, ara, aquí, entre nosaltres, hi ha

tanta feina a fer, que gairebé és un luxe dedicar-se a aquestes converses. Tinc massa exemples concrets que d'indelicadeses se'n cometen per totes dues bandes, que he procurat no capficar-m'hi, fer la meva i procurar construir. Mira, de vegades, a la feina, et treballes un individu que ha vingut de fora i que no ho veu gaire clar, tot això del català, ja que per a ell és una cosa nova, gairebé exòtica, però que es mostra receptiu: s'ha casat amb una noia d'aquí, té un fill que parla totes dues llengües, el portarà en una escola catalana, se subscriu a Cavall Fort, etc. I, llavors, quan ens passa pel costat un catalanet d'aquests que pel sol fet d'haver nascut aquí ja es creu superior a tothom, i t'etziba: "No val la pena que perdís el temps amb aquest xarnego!", i les coses s'endureixen i es tornen altre cop difícils. Hi ha, en tot, una qüestió d'estratègia, justícia a part. Però ja sabem que la justícia depèn de qui l'aplica. Mira, el dia de Nadal en Maurici i jo vam sortir a fer un tomb per Barcelona. Vam pujar fins al Parc del Guinardó, i d'allí, cap al Carmel i al Parc Güell. Va ser una caminada que Déu n'hi do. Doncs, bé, per aquell barri del Carmel no se sent ni una ànima que parli en català, que no en sent la necessitat... Com es pot adobar, això? El més greu és això, que no en senten la necessitat. I que són molts. I nosaltres també en som, molts. I si volem que ells renunciïn a algunes coses nosaltres també hem d'estar disposats a col.laborar. I ho hem de fer amb delicadesa i amb prudència. És un tema molt difícil, que ens faria vessar molta saliva i que segurament no ens posaria d'acord perquè jo tampoc no conec la solució, si és que en té. Però sé quina tenen alguns amics meus dels temps difícils: la força. Però jo sé que les imposicions amb una força aparent no serveixen de res. El dia que la guàrdia civil i la policia nacional i els funcionaris diguessin, en ser preguntats "Què diu? Parli en cristià!" en lloc de la resposta habitual quan te'ls adreces en català, les coses canviarien. Però a mi em semblaria molt trist, això. Jo, ja t'ho dic, no sé si hi ha una solució, però el que sí que sé és que si hi és, és lenta, llarga, angoixosa, sacrificada. I en tot això sé que faig costat a les tesis dels socialistes. I sé que a tu els socialistes no t'agraden. M'ho dius en parlar-ne de l'Obiols... Però en

aquest cas cal dir ben fort que la dreta ho ha sabut manipular la mar de bé. L'altre dia, per la televisió en català, l'Obiols se'n reia de tot el que li atribueixen, que no és altra cosa que el mateix que han dit des del partit que domina el Parlament -amb l'ajut d'Alianza Popular, tot s'ha de dir-. Però si ho diu en Roca, va bé. Si ho diu l'Obiols, ja no. I el que deien tant els uns com els altres és que a la televisió catalana no s'hauran de doblar les pel·lícules castellanes ni els textos o comentaris d'entrevistats espanyols. I a mi em sembla lògic perquè, si no ho fem així, en lloc d'atreure a les emissions en català el cinquanta per cent de la població que no se'n sent, els allunyarem i encara se'n sentiran menys.

El que em sembla més lamentable de tot és la dimissió dels catalans. A mi, tot això que a Madrid no ens estimen no em preocupa gens, perquè sé que tampoc no els estimem nosaltres. I sé que no ens donaran res. És el seu deure polític. Tot el que aconseguim ha de ser el resultat d'una estratègia per part dels polítics d'aquí a l'hora de fer complir els pactes i els estatuts i les constitucions. L'altre dia en Tarradellas ho deia, i era fins i tot curiós i divertit: "Si jo fos a Madrid, tampoc no regalaria res a Catalunya". I em sembla natural perquè m'adono cada dia més que la major part de senyors i senyores que vivim aquí volen que se'ns regalin les coses perquè som més bufons, més eixerits i, sobretot, més treballadors... Només fotem el crit al cel quan no ens deixen fer una cosa, però quan podem fer-la hi renunciem de totes, totes. No es compren les revistes, no es compra el diari, no es va al teatre, no es va al cinema, no s'escolta la ràdio... L'altre dia la Rosa i jo vam agafar una enrabiada. Vam anar a veure Vapors, una obra anglesa que es desenvolupa en uns banys públics i en el curs de la qual quatre de les sis actrius es despullen en pilota viva. Doncs, bé, és una obra d'èxit, noi! Si tot el que expliquen i diuen passés, posem per cas, en un safareig públic, la cosa tindria teatralment el mateix interès, però no hi aniria ningú. Feia quinze dies justos que en el mateix teatre havíem vist les "Històries del zoo", u a obra d'Edward Albee, prou més interessant que "Vapors", i érem dotze persones en tot el teatre. Això és un greu tort que la nostra societat fa a aquelles quatre noies, actrius excel·lents, per altra part, que només tenen el recurs de despollar-se si volen que algú vagi a

veure-les treballar. Tot això em fa ganes de dir Merda!, que era el que volia dir Joan Miró abans de morir i que sembla que no ha pogut dir perquè ha mort plàcidament, de vell, sense adonar-se'n. Sort que en Joan Brossa deia en un diari que ja ho havia dit ell, en nom del gran artista que ens acaba de deixar.

Mira, tornant al nostre afer, jo sé el que voldria, que és viure en un país lliure, independent, català per tots quatre costats. Però una cosa és el que jo voldria i l'altra és el que m'he trobat. I cada dia em costa més de jutjar els altres, perquè com més participo i col.laboro en els nostres mecanismes administratius, més m'adono que estem pastats del mateix fang. Llavors, em queda una solució, que cadascú faci el que cregui que ha de fer i jo em dedicaré a treballar en el que em sembla que és més útil per a la meva societat. No penso escriure ni una ratlla en castellà, però tampoc no m'esquinçaré els vestits si hi ha companys que ho fan. Sé que tot té un preu. I el meu és el sou de l'oficina on treballa que em permet viure com una persona i dedicar la resta del meu temps als llibres per a vaillets, a ser jurat de premis que només et porten maldecaps, a engiponar algun conte per a l'Ofèlia Dracs, una feina tanmateix inútil, segons els crítics, perquè no som altra cosa que la mostra de la mediocritat en què ens movem. Ja n'hem parlat en alguna altra ocasió: l'únic que funciona, aquí, és la crítica.

Cavall Fort ha arribat l'estiu passat al número cinc-cents i amb motiu d'aquesta xifra, va convocar una mena de taula rodona crítica -amb mestres, llibreters, bibliotecaris, pedagogs...- per tal que jutgessin la marxa de la revista. Bé, ens van agrair l'oportunitat que els oferíem i van dir que era un gest insòlit, però ens van clavar una bona estripada. El curiós del cas és que ens la van clavar des de l'òptica d'alguns que representaven revistes deficitàries o ja desaparegudes, mentre que el nostre Cavall Fort manté una trajectòria ascendent i no ha de demanar diners a ningú. Una de les persones que va ser més dura és la Núria Ventura, bona amiga meva, la qual es va manifestar particularment contra els comentaris que es fan de llibres, comentaris que no sé si saps que corren al meu càrrec... Després, i per no fer un espectacle, li vaig demanar per carta que m'expliqués com s'havia d'exercir la crítica de llibres, cosa a la qual encara no m'ha sabut donar resposta.

Ara sé perfectament per on van els trets: els meus comentaris no valen perquè només parlo dels llibres que m'agraden i, llavors, en parlo bé. El que es tracta, si et vols fer famós, és perdonar la vida als altres, la qual cosa et situa immediatament pel damunt de la mediocritat que esparvera tanta gent.

Ara m'adono que després de tanta estona de picar a màquin no he estat capaç de preguntar-te per la salut del teu pare i per la teva, en particular. El que m'expliques del teu pare em fa pensar que us deixarà qualsevol dia, és clar, que de vell no es passa. Com el cas d'en Miró. De tota manera, ha de ser formidable arribar a edats tan avançades amb perfecte coneixement i lucidesa. El que és realment trist és estar discapacitat de qualsevol forma, especialment de caràcter mental. Quan se'n vagi, el teu pare, vull dir, ho sentireu, com és natural, però no hi pot haver desesperació. Què més voldríem, per a nosaltres! L'altre dia en parlàvem amb la Rosa. Som molt més joves -o no tan vells, nosaltres-, però hem viscut una vida ben normal, amb situacions bones i dolentes. Ara, en passar la cinquantena, hem d'estar disposats, sense dramatismes, a qualsevol cosa quan hi ha tantes i tantes parelles que no hi poden arribar. És el cas que a la nostra escala hi ha una noieta que s'està morint de càncer i encara no ha arribat a la trentena, porta tres anys de matrimoni i tenia una vida brillant al davant. Et quedés molt fotut en casos com aquest!

Parlem de premis, i en primer lloc cal que et feliciti per la part que t'ha tocat del Casa Nostra de periodisme. No ho he llegit enlloc, de manera que no puc dir-te amb qui l'has compartit. Per altra banda, veig que tampoc no t'ha tocat aquest anysel de traducció de textos teatrals. No hi pateixis! Si aconsegueixes que et publiquin la traducció, i que te la paguin, ja pots estar content. Pel meu cantó,enguany he debutat com a jurat dels premis de Santa Llúcia. Junt amb l'Emili Teixidor, Josep Albanell i Anna M. Roig -en Víctor Mora també en formava part però era a França i va delegar el vot-, he format part del Premi Ruyra de novel·les per a nois i noies o adolescents. I, com és natural, he tingut problemes. Hi havia un llibre de la Teresa Pàmies, Carta al fill recluta, que era un recull de cartes que escriu una mare -era pràcticament autobiogràfic, el text- a un fill que fa el soldat el 23 de febrer de 1981, amb l'angoixa, a més, de tenir el marit tancat en el

Congrés, a Madrid, i no sap res de l'un ni de l'altre. El llibre era interessant, però a tots els del jurat ens va semblar que ho era més per a les mares que no pas per als fills, ja que la veu del noi no es deixava sentir en cap moment. Com que, a part, hi havia cinc novel·les d'aventures prou interessants, vam arribar a un acord: separar el llibre ^{de} la Pàmies de les votacions tot recomanant-ne la publicació a l'editorial en una altra col·lecció, i votar el premi entre aquells cinc llibres. Algú, en els diaris, va parlar de desqualificació, cosa que sona molt malament i que a la Teresa li va fer mal, cosa que la va portar a escriure un article en el vell Brusi dient que el jurat havia demostrat certa pusil·lanimitat en no considerar apte per als vaillets un llibre que discutia sobre el servei militar, i que ja seria hora que reviséssim els nostres conceptes sobre llibres per a nois i noies que haurien d'estar oberts a tota mena de temes, àdhuc els tradicionalment considerats tabú. Bé, però el cas era a l'inrevés: el jurat, per estimació i delicades amb la Teresa no va voler barrejar el seu llibre amb d'altres literàriament inferiors però que a l'hora de les votacions li haurien passat al davant. I tot això ho he hagut d'explicar a la Pàmies, perquè no vull que es pensi que amago el cap sota l'ala. No sé si ella se n'haurà fet càrrec. Tampoc no me'n vaig fer jo, fa quatre anys, quan van declarar el mateix premi desert i jo hi havia presentat La màgia del temps que em sembla que és un dels llibres més imaginatius i útils que he escrit.

Com pots veure, em moc com de costum en el dubte, la vacil·lació. No sé què s'ha de fer ni què s'ha de dir en moltes ocasions. Canvio de parer sovint i és que faig molt de cas de les raons dels altres. I amb això tornariem a la discussió inicial que sostinc amb molta gent a la feina -o amb el meu pare mateix-, quan em diuen que no ha canviat res del temps de la dictadura i jo no tinc més remei que recordar-los moltes coses que, sembla mentida, han oblidat.

Anem per una altra qüestió. Em parles del llibre del Jordi Arbonès gironí... És curiós, però el vaig comprar fa pocs dies, abans que tu me'n parlis ara, en la teva nota. El tinc a la tauleta de nit, acabat d'encetar. Són narracions curioses, em sembla, bastant divertides. Però el que em va sorprendre d'entrada va ser, naturalment, el nom de l'autor. I això de Nif imagino que és una mena de mot que el

Arbc/0067 (7)
7

noi arrossega entre la progressia de Girona. Ja te l'enviaré així que pugui.

Compta-hi!

del

Estic content que m'expliques sobre el partit que ha guanyat les eleccions a l'Argentina. Però imagino les dificultats de tot ordre que tindrà per arreglar, i o intentar-ho, només, el desgavell intern i extern que arrossegueu. No voldria cridar el mal temps, però estic segur que ho passareu malament. És clar que pitjor del que funcionava, ja és difícil, oi?

Ahir a la tarda, dia de Sant Esteve, vam fer vida de família. Ja saps que el pare viu sol i no pot fer excursions ni anar a Castellterçol, on fa fred de debò. Així que, en havent dinat, em vaig asseure a la televisió per veure el programa català. Em refereixo a la televisió estatal, regida pels socialistes. I ens van fer, en primer lloc, "Antaviana", d'en Pere Calders i, a continuació, el darrer capítol de "La plaça del diamant". Després, un programa esportiu. És curiós, però ningú no ho comenta, això. I tothom espera que entri en funcionament el canal de la TV3 on se'ns amenaça, és clar que en català, amb la sèria americana Dallas. Això sembla que ha portat a algun comentari irònic dels dirigents de la televisió estatal en l'aspecte de sorprendre's que els catalans, quan comencem a disposar d'una televisió pròpia, no fem cap esforç per anar a parar a les arrels, a fer saber d'on venim i on volem anar. És clar, sembla que el poble vol Dallas i se'n fot de la Colometa, però és més aviat trist, oi?

I prou per ara, noi, que la Rosa em crida per anar a sopar. Plego i ja hi tornarem un altre dia.

Una abraçada per a tots i salut, molta salut!

